

SZERKESZTŐSÉG
 hova
 a lapba szánt kéziratok
 reklamációk és
 előfizetési pénzek
 küldendők
Székelyudvarhely,
 Bethlen-u. 5.
 ev. ref. papi lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
 székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
 »Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
 minden vasárnap egy íven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
 Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Olvasóinkhoz.

A »Vasárnap« január elsejével szerkesztőt és kiadót cserél. Ez a körülmény arra indít bennünket, hogy felkérjük hátrálékos előfizetőinket, hogy már cesedekessé vált díjaikat sziveskedjenek beküldeni. Még tetemes hátrálék van künn. A kik nem rendezik év végéig tartozásaikat, ezokat mint hátrálékosokat adjuk át az Ertekezlet választmányának. Másképpen elszámolni nem tudunk. Kérünk azért mindenkit, a kiket illet, hogy ettől kimélgék meg magukat is, minket is. A kik tőlünk rendelték meg a lapot: siessenek velünk leszámolni. Az előfizetési pénzek a felelős szerkesztő címére küldendők, Székelyudvarhely ref. papi lakás.

Székelyudvarhely, 1905. nov. 23.

Szerkesztő.

Magvetők-aratók.

Az istenországában, illetve az egyházi életben nem olyan a vetés és aratás, mint a természeti világban. A szántóvető ősszel elveti a szép tiszta magot, s ha csak a jó Isten fagytól és elemi csapástól megóvjá: a rákövetkező esztendőben gazdag aratása lesz. Ő, a ki vetett: arat is. Egy a magvető, s ugyanaz az arató is. Boldog ember, a ki vethet és arathat is.

Nem így van a dolog az istenországában. Itt más a magvető és más az arató. De még a mag és a mező is különbözik amattól. A lelki élet mezéjében nem kél ki oly hirtelen a mag, s

nem jó el oly hamar az aratás. Fagy, hideg, meleg, napfény és eső nem készítik elő oly hamar a talajt. Itt sokáig kell puhítani, bornálni, egyengetni, míg a mag csirába szökken. És oh, akkor is, ha kikelt: mennyi ellensége van a gyöngé csiráának. Milyen nagy ügyelet kell, hogy megmaradjon, felnöjjön és gyümölcsöt teremjen. Csak kevés magvető, ki olyan szerencsés, hogy gyümölcsseit lássa munkájának.

Az Ur Jézus három esztendeig küzdött, fáradott, hintegette a legnemesebb magvakat. S mit látott meg belőle? A bünös asszony könyvcseppjén, e pogány százados hitén kívül nagyon keveset. Látta, hogy Péter megtagadja; Judás elárulja, s a hálátlan nép keresztre feszíti. De azért az istenországának kicsiny mustár magja terebélyes fává növekedett. Arnyaiban milliók pihennek.

A reformátorak is magvetők voltak. De előbb kitepték a Sátán által hintett konkolyt, aztán annak helyébe szorták a jó magot: a Krisztus evangéliumának igazságait. Munkájuk jutalma: vérpad és gályarabság lett. De azért, mi megértük, hogy édes anyanyelvünkön imádkhatjuk a jó Istént, s követhetjük az Ur Jézust. Zwinglinek igazsága volt. A testet megölhették, de a lelket nem. A szétszort hamvak kikeltek, s mi élvezzük a reformáció áldásait.

De, hát a munka be van végezve? Elődeink mind elhintették a magot, s a mi számunkra semmi sem maradt? Vagy talán ők lettek volna a magvetők, s mi az aratók? Korántsem édes testvéreim. Ők csupán a maguk dolgát végezték el. A miénket reánk hagyták. Nekünk is éppen úgy kell vetnünk, mint nekik. Gyenge vetéscinket éppen úgy kell örízünk, mint ők örítették.

Avagy azt kérditek, hol a mag és hol a mező? A mag ott van a mi öreg bibliánkban. Soha el nem fogyó gabona magtár az. Abból vetettek a mi őseink, abból kell vetnünk nekünk is. Mező is van bőségesen. Tekintsétek csak meg azokat, kik még nem ismerik Istent, a mi édes Atyánkat; nem tudják ki az a Krisztus; azokat, kik szívökben soha sem érezték az evangelium áldásait és örömeit. Azt az örömet és azt az áldást, melyet a tékozló fiu éreztet szívében, midőn az atyai hajlékba visszatért. Egész légió ezeknek száma. Ezek a mező, melyet meg kell mivelni, s jó maggal be kell vetni. Aztán nem látjátok a közönyösek egész sokaságát, az éhezőket, a sirókat, a bünösöket? Az a mi feladatunk, hogy ezeknek szívében mi legyünk a magvetők. Aztán netörődünk vele, ha majd más éri is meg a gyümölcsözést.

Bizony, az egyházi életben későre látjuk meg a gyümölcsözést. Sok embert talán éppen ez a hosszú idő csüggeszt el. Mert sokan hozzá kezdenek a munkához, de mert röktön nem arattak: buzgóságuk elvész, kitartásuk meglankad, s félbe hagyják a munkát. A ki pedig a református egyház megerősödését igazán óhajtja: annak meglankadni nem szabad. Érjen bármi sors; értsenek félre; hajigáljanak meg sárral, vagy éppen a Sántán hitsen konkolyt a jó mag közé: elcsüggednünk nem szabad. Ha ezzel az erős hittel és Istenbe vetett bizalommal vetjük kezeinket munkára a beállott téli időszakban: magvetésünknek, bizonyára gyümölcsözése lesz egykor.

Vajda Ferencz.

TÁRCZA.

Koós Ferencz élettörténete.

Koós Ferencz kir. tanácsos, ny. kir. tanfelügyelő, az ev. ref. egyházközségnek oszlopos tagja, született Magyar-Régenben 1828-ban október 19-én. Tanulmányait szülő községében kezdte, majd a marosvásárhelyi ev. ref. kollégiumban folytatta és e neves iskolának kitünő növendékei közé tartozott.

Majd, midőn 1848-ban a haza függetlenségért csatásorba állott a nemzet színe-java, ő is felsepedt tanuló társaival ott hagyta a muzsák hajlékát és beállott honvédnek. Végig küzdötte a nagy idők vitézi tettekben oly gazdag napjait, egészen szabadságharcunk leveretéséig, sőt a bekövetkezett szomorú időknek a sulyát is átszenvedte, mert a leveretés után néhány hónapig ette a rabság kenyerét.

Sokszor beszélt ama szomorú napokról az öreg ur és mondogatta: nehéz idők voltak azok, a kesergőknek menedéket csak a hit és az isteni

Uram, maradj velünk!

Mi lesz velünk ha elfut majd a nyár?
Mi lesz velünk, ha ősziük is lejár?
Hanem marad, csak a rideg telünk . . .
Uram, mi lesz velünk?

Mi lesz velünk, ha elfogy a sugár?
A nap lemegy, és a sétét beáll.
Ha ránk borul örök, vak éjjelünk:
Uram, mi lesz velünk?

Mi lesz, ha e világból kifogyunk?
S a koporsó lesz összes birtokunk.
Ha már nem élünk, és nem érezünk:
Uram, mi lesz velünk?

. . . Tiéd Uram a tél, tiéd a nyár.
Te vagy az élet, és te a halál.
A változások rendje mit nekünk?
— Csak Te maradj Uram velünk!!

Szabolcska Mihály.

Prédikáció a reformációról.

2

Máté ev. X. 28.

De valamint Tiberius után a kegyetlen Néró, Domitián és Galérius tüzzel-vassal pusztították a keresztyéneket, úgy akarták megsemmisíteni 1576-tól 1705-ig Rudolf, II-ik Ferdinánd és Leopold ausztriai császárok és magyar királyok a reformációt.

gondviselésbe helyezett erős reménység nyujtottak.

Koós Ferencz 1850-ben kikerülvén a fogásból, ismét visszatért a marosvásárhelyi kollégiumba, tanulmányai bevégezése céljából. Elethivatásul a papi pályát választotta.

Nagy buzgalommal tanult, munkaerejét fokozta tanulmányaiból merített ama meggyőződése, hogy a nemzetet a pusztulástól egyedül fainak tudása és erkölcsi ereje mentheti meg. Ilyen életfelfogás mellett, természetesen, hogy a papi vizsgát kitünő eredménnyel állotta ki.

Mikor tanulópályáját bevégezte, az ötvenes években a jelszó az volt, hogy össze kell gyűjteni a magyarokat, mert kevesen vagyunk. Tehát Bukarestbe arra való pap kellett. És ki vállalkozott volna inkább az ott élő magyarok megtartására, mint Koós Ferencz, ki úgy szerette hazáját, hogy kész volt érette a hontalanság kenyerét is enni.

Marosvásárhelyről 1855. év márczius havában utazott Bukarestbe és április 1-én tartotta beköszöntő beszédét, a hívek örvendező szeretetétől környezve. Különben a híveket felcittébb elhanyagolt állapotban, félig eloláhosodva találta. Azonban a magyar nemzet boldogulásáért hön lelkesülő ifju a tapasztaltak által csak tetterejében lett szilárdabb.

»Rudolf a kormányzást idegen minisztereire s a jezsuitákra bízta, kik a 17-ik század elején érkezettek látták az időt Magyarország szabad alkotmányának megtörésére s a protestáns egyház megsemmisítésére.« Lelkészeinket erőszakkal üzték el, főurainkat üldözöbe vették, bebörtönözték, birtokaiktól megfosztották, templomainkat katonai hatalommal vették el. Mindhiába folyamodtak a királyhoz őseink; esdő, kérő szavakat nem hallgatta meg, sőt törvénybe vitte, »hogy a reformáció ellen valamennyi ősenek rendeleteit, törvényeit megújítja.«

Az üldözött elégtelen magyarok élére Bocskay István erdélyi fejedelem állott s Rudolf seregeit megvervén, őt a bécsi békére kényszeríté, »mely a magyarországi protestánsok vallásszabadságának egyik legerősebb alapját képezi.«

II. Ferdinánd király alatt ismét kitört a harcz. Pázmán Péter esztergomi érsek nyújtotta meg az üldözések lángját; ő már 1616-ban II-ik Mátyás uralkodása alatt egy főpapi gyűlésen így nyilatkozott: »immár nem kell tovább halasztani az eretnekek kigyomlálását; mert jobb, ha az országot a farkasok és rokák lakják, hogy sem mint az eretnekek.« Ez volt nézete a jezsuiták által nevelt bigot II-ik Ferdinánd királynak is, ki azt mondá: »inkább akarok egy elpusztított, mint egy elátkozott ország felett uralkodni.«

Ime, ugyanaz a rossz vélemény, tudatlanság, gonosz indulatu vádak a reformáció hívei ellen, mint a minöket a pogányok mutattak Krisztus urunk követői ellen, midőn reájok fogták, hogy erkölcstelen életet élnek, hazudták felőlük, hogy az urvacsoránál ember vért isznak.

Hogy ne legyen egymagában az élet megpróbáltatásokban gazdag harczaiban, első rövid ideig tartott szerencsétlen házassága felbontása után, nőül vette Dimbovics Terézt, kívül boldog családi életet élt mind haláláig.

Megalkotván így boldog családi otthonát, már 1856-ban új iskolát építtetett, 1857-ben harangokat öntetett a templom számára.

Hogy a magyarságnak társadalmi és művelődési góczpontot teremtsen, megalapította a most már virágzó »Hunnia« magyar olvasó-egyletet.

Révész Imre ev. ref. debreczeni pappal folytatott levelezése folytán 1858. év júliusában — ott hon hagyva új feleségét — Moldovába utazott a csángó magyarok meglátogatására.

Utja zaklatott volt, — pár alkalommal csak az isteni gondviselés mentette meg életét; — de utazása eredményéről igen tanulságos jelentést írt, melynek nyomán a hazában szélében kezdettek azután foglalkozni a csángóügygyel, a csángóknak a magyarság részére leerdő megtartásával és a hazába való visszatelepítésével.

Moldovából hazajöve 1858. őszén, a tizenegy holdas református temetőt körülárkoltatta és fásította, ma már terebélyes fák környezik a szép, nagy temetőt. A temetőbe 1860-ban őrházat, ku-

Az üldözött protestánsok s a magyar szabadság védelmére ily helyzetben Bethlen Gábor Erdély nagy fejedelme sietett s 40.000 fegyveresével szétvervén Ferdinánd hadait, 1622-ben a nikolsburgi békével megerősítette a Bocskay által 1606-ban kötött bécsi békét.

Bethlen Gábor valamint a harcban, úgy nagy volt a béke műveiben is. »Mig világi fegyverekkel védelmezte hazáját, s egyházát, másfelől azok felvirágoztatására a szellemi téren is mindent megtett. Gyulafehérvárott főiskolát alapított, külföldi egyetemeken számos ifjut taníttatott, országát s fejedelmi udvarát külföldi híres tudósokkal látta el, 10 iskolát segélyezett. Felvilágosultsága, mély bölcsességénél csak vallásossága volt mélyebb utolsó szava ez vala: »Ha isten velünk, kicsoda ellentünk, nincsen senki, bizonyára nicsen!«

Az üldözött magyarországi protestánsok ismét Erdély fejedelméhez folyamodtak; I. Rákóczy Györgyhez, ki méltó utóda volt a nagy Bethlen Gábornak ki Isten, s az evangelica religió és hazánk szabadsága iránti, buzgó szeretetből fegyvert fogott III-ik Ferdinánd ellen s 1645-ben a linczi békére kényszeríté.

I. Rákóczi György a vizaknai egyháznak is a sójárulék adományozásával jótévője volt; ebből »kamatsó járandóság« czimén ma is 633 koronát huz az egyház.

Bethlen halála után 40 évvel pogányi kegyetlenséggel törtek ki az üldözések a reformáció ellen. »Bársony György nagyváradi Kolonics Lipót bécsujhelyi püspökök, Szelepcsényi esztergomi és Szécsenyi György kalocsai érsek fegyveres erővel indultak az ország különböző részeibe

és építtetett és megalakította a temetkezési egyeletet. Azután 1863-ban díszes új templom építtetéséhez fogott; bejárta személyesen az ország kálvinista lakta nagyobb városait és az építés czéljaira több ezer forintot gyűjtött. A templom 1866-ban lett készen, a hívek és a buzgó pap nagy lelki gyönyörűségére. Még 1866-ban, a református hívek nyilvántartása czéljára, megalakította a misszió-bizottságot is.

Mig az elhanyagolt egyházat így szervezte, addig más irányban is szüntelenül munkálkodott; levelezésben állott a magyarhaza sok jelesével. A Bukaresten átutazó emigránsok az ő lakását igen jól ismerték. Bár veszélyes volt ezek szívélyes vendéglátása, Koós Ferencz mindent megtett értük, a mit csak tehetett, hogy sorsukat könnyítse, utjaikat egyengesse.

E nemes ügybuzgalom sokakban irigységet ébresztett és egy valaki feljelentette Koóst 1869-ben Rosetti román kultuszminiszternek. Rosetti felhívatta magához és így szólt hozzá: Hallja páter, maga jó magyar, jó pap, de mindez nekünk románoknak nem áll érdekünkben, érte meg, hogy maga Romániában van. Ezután jóakarattal felajánlotta neki a kultuszminiszteriumban a magyar osztály vezetését, de ő nem fogadta el ez állást.

Ezután a minisztertanács Kogelniceánó bel-

a reformáció eltiprására. Számos helyen a protestáns templomokat, iskolákat elszedték, a protestáns lelkészeket püspököket csekély vagyonuktól, könyveiktől, protestáns nemeseket birtokuktól megfosztva, száműzték. bebörtönözték, némelyeket alattomban méreggel kivégezték. « Ürügyül, hogy e gonoszágukat tehessék felhasználták a Frangepán, Zrinyi, Nádasdy-féle összeesküvést, — abban való részvétellel vádolva a protestáns papságot, holott semmi részük nem volt benne. 1671-ben kivégezték e főurakat; 1674-ben pedig Szelepcsényi és Kolonics érsek 336 református és lutheránus papot és tanítót idéztek Pozsonyba s őket fej és jóságvesztésre ítélték. De a bírák némelyiket különösen Szécsényi György kalocsai érseket s Pálffy Tamás nyitrai püspököt nem vivén reá a lélek ezen ítélet végrehajtására, választás engedtetett nekik: a kath. egyházba térés, s a külföldre száműzetés, vagy a börtön között. Miután pedig 39 ref. 22 evangélikus lelkész tántoríthatatlan maradt, börtön, kizárás el nem téríthette hitétől Kolonics püspök, ki ezen ügyben a királytól I. Leopoldtól nyert. teljhatalommal intézkedett, két csapatban elhurczoltatta gyalog, vasra verve, éhesen, félmeztelenül, folytonos boszantás, veretés és kizárás között Ausztrián, Stírián, Illírián keresztül Trieszbe, honnan nagy részben gyalog Nápolyba hurczoltatva 50 aranyért eladattak személyenként a Spanyol király ottani hajóira, gályáira evező rabszolgáknak. »

Ismét Erdély sietett az üldözött protestánsok és a magyar nemzet idegenek által lábball tiport jogainak védelmére, megsegítvén a bujdosó magyarokat gróf Thököli Imre vezérével Apaffy Mihály erdélyi fejedelem 1676—77-ben s az 1681-ben

ügyminiszter által tudtára adatta, hogy Romániában tovább nem maradhat.

Igy jött haza Koós Ferencz tizenöt évi hazafias munka után a honi bérczek közé. Rövid ideig volt állás nélkül. Éppen ekkor szervezték tanügyi politikánkat és őt a miniszterium, mint alkalmas embert kinevezte a dévai tanítóképző-höz tanárnak. Új pályáján is csakhamar feltűnt nagy buzgalma és széleskörű tudása által.

Rövid időn Máramaros-Szigeten találjuk mint képezdei igazgatót; majd Beszterczén mint kir. tanfelügyelőt. Innen csakhamar 1878-ban Brassó megyébe — akkor a legnehezebb és felelősségteljesebb állomás volt az — helyezte át a miniszter, hogy teremtsen itt talajt a magyar műveltségnek. Brassó megyében 1893. július haváig tanfelügyelősködött; midőn aztán nyugalomba vonult. Sikeres munkálkodásának jutalmául megkapta a kir. tanácsosi czimet, de megnyerte a megye összes lakosságának osztatlan szeretetét is, finom lelkével, tapintatos jó modorával és egészséges humorával.

Nyugalma azonban nem volt pihenés, hanem ismét csak munka. Megírta életelményeit két kötetben. Írt a történeti lapokba; rendes munkatársa volt a legutóbbi időkig a »Magyar Pestalozzi«-nak és sok más lapnak. A brassói székely-

kötött soproni békével biztosítván a Bocskay, Bethlen és I. Rákóczy György által kötött de a főpapok és a királyok idegen gonosz tanácsadói által mindig megrontott békekötéseket.

De már minden hiu kísérlet volt! Erdély külön nemesi élete is megszűnt, 1691-ben Leopold kezébe került s Magyarország és Erdélyre ismét gyászos idők következtek. »1695-ben Kolonics Lipótot ültette I. Leodold király az esztergomi érseki székbe, kinek nyíltan bevallott célja volt *Magyarországot előbb koldussá, majd katolikussá, végül szolgáltsággá tenni.* E szörnyeteg nyíltan hirdette már, hogy elérkezett az idő, melyben Magyarországból az eretnekség ki fog irtatni. Bécsben magyarországi egyházi és világi főurakból értekezletet hívott össze s indítványba tette, *hogy a magyar alkotmány helyébe az osztrák örökös tartományokban divatozó törvények s császári rendeletek hozassanak be.*«

Ime, a kik a protestánsok vallásszabadságát, szent vallásukat lábball taposták, azok drága hazánkat is enyészetbe akarták dönteni. És ezen ember, ez a Kolonics a magyarországi esztergomi érsekség másfél millionyi évi jövedelmét élvezte.

Ismét kitört a láng, a szabadság elfojtott tüze; kezdetét vette a *kurucz háboru 1703-ban*; II. Rákóczy Ferencz kath. főur, a nagy I. Rákóczy György református fejedelem áttérítet dedunokáját emelte fel a magyar nemzet levert, letiport lobogóját, melyre írva volt: »Istenért és szabadságért.«

Nyolcz éven át foly a Kurucz háboru, e közben 1705-ben Leopold a reformáció e réme meghalt, a trónon szelidlelkű fia I. József követ-

egyletnek ő a megalapítója a megyében, a melynek előbb elnöke volt, utóbb pedig tiszteletbeli elnöke.

De szeretetének melegét egyházától sem vonta meg soha, ennek minden rendű ügyei iránt melegen érdeklődött. A mult évben, midőn megírta végrendeletét, a brassói ev. ref. egyközségnek halála utánra 5000 koronát rendelt.

Pap maradt mindig, isteni szeretetet hirdelve életpályájával. Ő maga írta magáról pár év előtt: »Eletem hosszú folyama alatt Isten haza- és emberszeretetet lelkesítettek, a melyek csak végelhelletemmel fognak szívemből kialudni. Napom immár hanyatlóban. Nemsokára rám borul az éjszaka. Ha valaki majd a mostani divatnak hódolva, koszorut akarna helyezni siromra, kérem, adja annak árát majd a brassói és hétfalusi magyar szegényegyletnek, a szegény tanulók javára.«

Adjon az Isten sok ilyen nemes lelkületű munkást magyar hazánknak, anyaszentegyházunknak!

Péchy Árpád,
brassói ev. ref. lelképásztor.

kezett, ki a kurucz háborúnak a szathmári békével vetett végett 1711-ben.

Igy végződött a magyarországi protestáns egyház történetének második időszaka, melyet a *küzdve szenvedés idejének* nevezhetünk.

*

Ezt követte 1711-től 1790 ig a néma szenvedés korszaka, melyben III-ik Károly s kivált

Mária Theresia

az elnémesítés

ügyes politikájával

kivetkezették

nemzeti jellegéből

a magyart s

nem volt többé

ki lelkesüljön a

magyar nemzeti

eszme és a protestáns

egyház szabadságáért,

— a kik megpróbáltak

kérni, könyörögni

szent valásunk,

evangeliumi hitünk

védelmét, meg sem

hallgattak. Nem

volt ereje fellépésüknek;

mert főuraink egy része

elnémetesedett,

az udvari

légkörben haj-

hászva a kegyet;

népünk pedig némán

tűrte az üldözést,

elvett templomaink száma

550-re emelkedett

és *sérlemeinket,*

panaszló őseinket,

nyugtalan lízangóknak,

vallásukat

eretnek méregnek

nevezték.

Teljes meg-

aláztatás kellett,

erőszak a ma-

gyarnak, hogy fel-

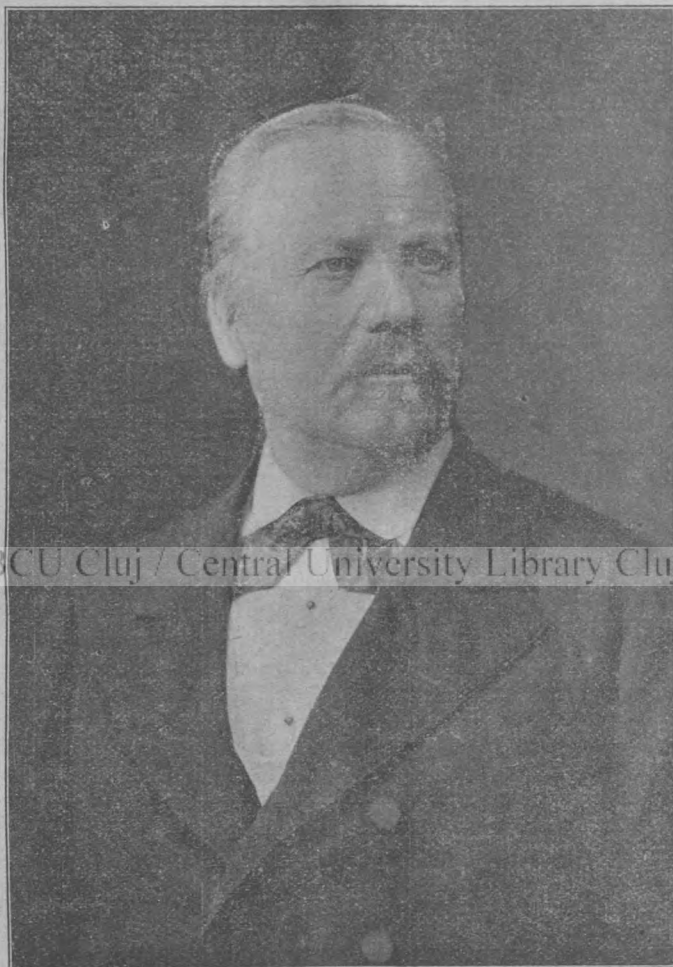
ébredjen a tespe-

dés, a néma, nemzetünket

megőelő fálomból. És

II-ik József uralkodása

meghozta ezt.

KOÓS FERENCZ.

Incze Lajos.

(Folyt. köv.)

Isten ígéje.

— Örökélet. —

Luk. VII. R. 11—17.

»Ember élete a fűhöz hasonló« nemcsakupán Istennek ígéje tanít bennünket ez igazságra, ha-

nem a természet példája is erre int önkéntelenül bennünket, midőn odakint sárguló leveleket látunk aláhullani s letépődni az ősz szele által. Halálról, elmulásról tanít bennünket a mai bibliai rész is.

Nainban egy özvegy asszonynak egyetlen gyermeke vala, kit ágyba döntött a betegség s nemsokára a koporsóba fektette. Minden időszak-

ban gyászos az elmulás, de különösen megindító, mikor élete legszébb időszakában élő ifjut dönt ki az élők sorából.

Képzeltetjük ama mélységes gyászt, ami az özvegy asszony szegényes házáat betöltötte; a fájdalmat s elkésere-
redést mit egyetlen fiának elvesztése okozott, kit ógyámolának, segítőjének vélt öreg napjaira. De hiába való volt már minden sirás és könnyullatás, a

halotti menet nemsokára megindult a temető kapui felé. Már épen a város kapuin kívül jártak, mikor hirtelen egy másik menet jött velök szemben. Milyen nagy ellentét! Az egyikben mindenki sir és kesereg s a másikban a Mesterkörnyezetében levő tanítványok vidáman hallgatták az örökélet tudományát; egyik

helyen győzelmet aratott a halál, a másik táborban közelget a Halhatatlanság és Élet. Az első táborban levők nem tudják mással vigasztalni a siránkozó anyát, csak a részvét könnyeivel s a másik tábor vezére hatalmasan csak annyit mond: ne sirj! Szól és utána cselekszik, az ifju felkel és mindenki vidag.

Tudom jól, akkor volnának megvigasztalódva a gyászolók napjainkban is, ha az isteni Mester most is ama győzedelmes szavakat mondhatná minden siró apához, anyához és rokonhoz; ne sirj, a te szeretted él. De ha el is multak immáron ama kegyelmi napok, melyek az Ur földi

vándorlási idejével valának összekötve, a kegyelmi ígéretek nem multak el, érvényben vannak ma is Isten gyermekeire nézve. Igaz, hogy most csak hit által látunk, nem pedig szemmel való látás által, de eljön az idő, a mikor a hit győzedelmeskedni fog s az ígélet valósággá s a reménység boldogító örömmé változik. S az, aki földi életében legyőzte hatalmasan a halált, épen csak megdicsőülése állapotában, a menyben maradna vesztet? Nem, sokkal inkább Ő a feltámadás és az élet, aki Ő benne hiszen, ha meghal is él az.

Az Urnak csodálatos tettei, főséges ígéretei képesítnek épen bennünket arra, hogy midőn megálunk a gyászos koporsók mellett, nem vesztjük el Isten gondviselésében vetett hitünket, hanem ahhoz emeljük fel tekintetünket, kiől a vigasztalás és segedelem származik s a halál gyásza, siralmas éneke között életet, feltámadást hirdetünk. Sokat nem tudunk ide alant megérteni, de tudjuk azt, hogy az Ur más mértékkel mér mint mi, mert az Ő gondolatai nem a mi gondolataink, az Ő utai nem a mi utaink, de tudjuk viszont azt is, hogy a jelennek szenvedései ingyen sem hasonlíthatók azon dicsőséghez, mely reánk várakozik. Ezt tudván kisebbedik a bánat és szenvedés; ennek tudása nélkül a legnagyobb világi öröm is keserűbb volna, a keresztyén leg-súlyosabb fájdalomnál! Ezt tudván, né sirj úgy bánatos felebarátom, mintha semmi vigasztalás nem volna számodra; az Ur hatalmas ma is azon szavakkal megvigasztalni: »ne sirj!«

Ágoston egyházatya szépen tanítja, hogy a keresztyén embernek a templomon kívül az iskola és temető képezik legdrágább kincseit.

S valóban e három régen együtt volt látható s egymás mellett van ma is sok helyen. Ugy iskolánk, mint temetőnk lakói Istennek gyermekei, egyaránt az Ő oltalmában vannak.

S a mint a jónak magvát hintgettük el az iskolában, úgy a temető pihenő lakóiban is az örökkévalóság magvát hintettük el a kikelet reggelére. Ker. felebarátom, legyen hát neked kincses házad a temető, hol szeretteid nyágosznak test szerint, de lélekben már éneklük: »hol vagyon halál a te diadalmad!«

Nánássy Lajos

Hazai krónika

— 1905. nov. 23. —

A hét története. Az elmúlt hétnek is megvoltak a maga nevezetes eseményei, melyekről a következőkben számolunk be.

Kassán főispáni beiktatás akart lenni. Az új főispán gróf Prongrácz Ferencz összehívatta a közgyűlést. Az alispán azonban arra a napra bezáratta a megyeházát és a gyűlés természetét elcséltette. A főispán 200 csendőrt rendelt ki, a kiknek fedezete alatt a megyeházára ment. A főkapun még beengedték, de már a gyűléstermet nem nyitották ki. A csendőrök lakatosért küldöttek, de egész Kassán nem akadt lakatos, ki a

termet felnyitotta volna. Így aztán a katonai pus-kamívessel törették fel. Az esküt így se tehetete le a főispán, mert 325 megyebizottsági tagból csupán egy Schmidt nevű főszolgabíró jelent meg a teremben. *Rakovszky* Endre alispánt a miniszter sürgönyileg röktön felfüggesztette állásától.

Pestmegye alispánja *Fazekas* Ágoston is hasonló sorsra jutott. Miután nem hajtotta végre a miniszter rendeleteit: őt is felfüggesztették. Azonban, mindkettő hivatalában van és csak a közgyűlés határozatainak engedelmeskednek.

Zemplén vármegye főispánja sem kapott Sátoralja-Ujhelyen lakatos a megyeházatermének kinyitására. Esküt nem tehetett.

A *belügyminiszter* sem nézi tétlenül az ellentálló vármegyék eljárását. Rendeletet adott ki, melyben 12 vármegye államisegélyt beszűntette. Azok a vármegyeyi törvényhatóságok, amelyeknek államsegélyt a miniszter ezzel a rendelettel megszünteti, a következők: Abauj-torna vármegye, Bars vármegye, Csanád vármegye, Hajdu vármegye, Hont vármegye, Nógrád vármegye, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye, Somogy vármegye, Szatmár vármegye, Veszprém vármegye, Zala vármegye és Zemplén vármegye. A tisztviselők további javadalmazásáról az illető vármegyék gondoskodnak.

Alkotmánypárt nevet vett fel a két dissidens csoport, miután egyesült. Célul most egyelőre az alkotmány helyreállítását tűzték ki. A párt a maga egészségében nem lépett be a koalícióba, de azt minden támogatja.

Az *erdélyi vármegyék* ellenzéki férfiai Kolozsvárt, nov. 19-én nagy gyűlést tartottak. Jelen volt gróf *Apponyi* Albert is számos ellenzéki képviselővel. A szóciálisták zavargásától tartva, a polgárok, a hostáti földeszek és az egyetemi hallgatók botokkal felfegyverkezve jelentek meg *Apponyi* és társai fogadására. Ez hatott is, mert rendezetés nem történt. Egyetlen szócialista sem volt látható. A gyűlésen kimondották, hogy az új főispánokat nem támogatják.

A *póttartalékosok behívása*. Őfelsége hadi parancsot adott ki, mely szerint az 1903. és 1904. években besorozott, az 1903. és 1904. sorozási évfolyamba tartozó közös hadseregbeli magyar honosságu (tehát a magyar korona országaiban honossággal és községi illetőséggel bíró) póttartalékosok az 1888-ik évi XVIII. t.-cz. értelmében rendelkezésre álló legénysége 1905. évi december 27-ére tényleges szolgálatra kivételesen be fog hivatni.

Br. *Bánffy* Dezső az újpárt vezére, a múlt vasárnap Nyiregyházán bontott zászlót. Nyomban szervezték az új pártot.

Krónikás.

Egyházi élet.

Magyar-Nagy-Zsombóron nov. 19-én történt meg ünnepes *Pataki* Gyula beköszöntője. E szép ünnepélyre össze is sereglett az egész

falu népe, vallás külömbiség nélkül, hogy meghallgassa fiatal papját, de igazi papját is, ki ez alkalommal bemutatta beszédében, megjelenésében azt a rég várt papot, akit Sombor csak hírből ismert, de idáig soha sem volt része benne. Adja Isten, hogy e szép ünnepély sokáig legyen emlékezetes és Pataki Gyula tiszteletes ur pedig sok éven keresztül hirdethesse azt az evangéliumot, ami a Krisztusé, minden híveknek boldogítására. Az ünnepély után közebéd volt az iskola termében. A hol több felköszöntés történt; azok között kiemelendő H. Szántó István által előadott verses köszöntő, a mi az elmondás után kinyomatva is szét lett osztva.

Koós Ferencz halála. A brassói ev. ref. egyházközség keblí tanácsa mély fájdalommal tudatja, hogy magyar-régeni Koós Ferencz kir. tanácsos, 48-as honvéd, volt bukaresti ev. ref. lelkész, majd kir. tanfelügyelő, a brassói ev. ref. egyházközségnek hibuzgó és érdemekben gazdag keblí tanácsosa, folyó hó 14-én, életének 78 évében megszűnt élni. Hü volt mindhalálig a reá bizottakban, egyházának és hazájának szentelte egész életét. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 16-án, csütörtökön d. u. 3 órákor fognak az ev. ref. templomban tartandó gyász-istentisztelet után, a brassói ev. ref. sirkeribe örök nyugalomra helyeztetni. Az igazak örökség szerint birják az eget, hol veszik az örökéletet és nyernek a romlandó porsátor helyett, dicsőseges testet, a mely nem ismeri a mulandóságot. Áldás emlékezetén!

Kiss Ferenczné emlékezete. Székelyudvari helyen egy régi magyar nagy asszony halt meg nov. hó 16-án. Közönségesen »Kiss néni« hívták a tisztos öreg asszonyt. Férje, néhai Kiss Ferencz tanára volt a székelyudvarhelyi ref. kollegiumnak. Már 19 éve, hogy özvegyi állapotban élt. De, 78 éves kora daczára, sem az özvegyiség, sem a gond nem törték meg lelkének nagy erejét. Pedig sulyosan nehezedett reá, a régi csekély tanári fizetések mellett, ugy a háztartás, mint az özvegyiség. Egyszerűsége, munkássága, szorgalma, erős vallásos lelkülete, azonban győzedelmeskedett minden akadályon. Szegény anyagi viszonyai mellett is, hü pártfogója volt a szegényeknek és árváknak. Tevékeny részt vett a jótékony nőegyesület megalakításában és vezetésében. Míg jární, mozogni tudott, az Isten házában nem volt hűségesebb látogatója, mint ő. Utolsó éveiben, a »Vásarnapot« olvastatta fel magának és abból táplálta vallásos lelkét. Halálát gyermekein és unokáin kívül, nagyszámu rokonok és a jó ismerősök gyászolják. Legyen áldott emlékezete.

Örökség.

Serdülő gyermekeleány valék
Mikor haldoklott jó anyám
Drága szavait, végső tanácsát
Még most is mintha hallanám:
»Nem hagyhatok rád gazdagságot
Nem fényes családi nevet
Egy kincset hagyok rád: imakönyvem,
Most, hogy örökre elmegyek.«
»Sok szenvedést mért az Ur rám
Ő tudja mért — áldott legyen!

Ahol másnak rózsá virult,
Ott is tövis jutott nekem «

»És a nehéz kereszt alatt
Testem sokszor roskadozott,
De lelkem meg nem tört soha
A hit erőt, vigaszt adott «

»S e kis könyv, -- melynek lapjaira
Hullottak sokszor könnyeim,
Ha lapozgattam e szenvedések
Nehéz gyötrelmes perczein.«

»Legyen e könyv mindenkoron
Tanácsadód az életen,
S a szenvedés közt vigaszod,
Erős várad, a hit legyen «

»S ha rád ragyog a boldogságnak
Az örömeknek sugara
Szived halája Istenhez szálljon
S jóságát ne feledd soha «

Áldó kezét fejemre téve
Végsőt sóhajtott jó anyám,
Áldott hidegülő kezét
Omló könnyemmel áztatám

Sokszor váltotta fel azóta
Enyhe tavasz a zord telet,
Volt részem meleg napsugarban
Vihar is dult fejem felett,

De bármiképpen fordult sorsom,
Elhagyva nem voltam soha,
E kis kopott könyv lapjairól
Bátorított a hit szava.

Dr. Kovács Gáborné.

A parokhiáról.

— Bucsujárás. —

Kurátor. Megvallom a bünöm, tiszteletes uram, én bizony Keresztes komámmal odavalék a nyírdombi bucsura. Mert hát addig beszélt a komám, hogy az ilyen szép dolog, meg olyan szép dolog: a mig én elméntem.

Pap. No, hiszen még azért nem dől le a református torony, a miért Kurátor uram bucsura járt. Mert jól tudom, hogy Kurátor uram inkább csuda látni ment, mintsem a bucsujárásokhoz fűzött hit vezérelte volna. Ámbár egy református kurátornál, papnál vagy tanítónál, könnyen félre-magyarázhatják a dolgot.

Kurátor. En csudát, az igaz láttam, de olyat, a milyenre nem is gondoltam: azt azonban nem tudtam meg, hogy miféle vallásos értelme van a bucsujárásnak. A másik értelmét megtudtam, mert bementünk a Keresztes komám komájához, aztán annyit ettünk-ittünk, hogy még most is fáj a fejem belé. Szinte el is felejtém, a csuda pedig az volt, hogy az ujfalusiak, meg a szegváriak keményen összeverekedtek. Mindkettő elől akart menni a keresztel, ebből aztán véres verekedés támadt. Az ujfalusiak ki is kaptak czudarul. Hazafelé pedig ők szalasztották meg a szegvariakat. De, most kérem a tiszteletes uramat, hogy mondja el, micsoda vallásos jelentősége van a bucsujárásnak?

Pap. A bucsujárásokhoz azon téves hiedelem fűződik, hogy a bünös halandó különös érdemet szerez magának azáltal, ha bizonyos helyekre megy imádkozni. Az ilyen embereket a papság könnyebben feloldozza a bünök alól és ennekfoly-

tán, Isten is könnyebben megbocsát nekik. A bucsujárások rendszeres bizonyos fogadalmakkal, testsanyargatással, vezekléssel stb. vannak összekötve. Némely bucsujáró helyeken kínzó eszközök is voltak. Tehát, a mint látja a bucsujárások az üdvösséggel vannak szoros kapcsolatba. Csak hogy az üdvöt nem a megtéréshez és megjobbuláshoz kötik, hanem a külső cselekedetekhez. Így tehát Krisztus Urunk azon tanításával, hogy Isten lélek és öt lélekben és igazságban mindenütt lehet imádni: merőben ellenkezik. De, ellenkeznek az üdvösség megszerzésével is, mert azt, mint tudja, Krisztus az igaz hithez és a megtéréshez kötötte. Továbbá nem is említve *erkölcsileg* káros oldalát, mely verekedésekre, dobzódásokra is bő alkalmat nyújt: csupán azt említem meg, hogy sok *babonás hit* is fűződik a bucsujárásokhoz. Mert a bucsujáró helyeket rendszeren csudás helyeknek nevezik el, hol a sánták, bénák, vakok, szóval a testi szenvedők meggyógyulnak, ha oda mennek. Egy helyen pl. azt mondják, hogy van egy forrás melyben Máriát látták. A ki ezen forrásból iszik, vagy fájós szemeit megmossa: megszabadul minden fájdalomtól. Hogy az ilyen babonás hitből mennyi az igaz: az okos ember előtt nem szorul bővebb magyarázatra.

Kurátor. Igaz, éppen a nyirdombi forrásról is azt mondják, hogy egy lányka abban is látta Mária képét. En bele néztem abba a forrásba, de sem ott, sem más forrásban soha sem láttam másnak a képét, mint a magamét. Pedig bizony, már sok forrásból ittam.

Pap. Ennyi, a mit röviden elmondhatok a bucsujárásról. Ebből megertheti, hogy az a református vallással, illetve a Jézus tanításaival merőben ellenkezik. Még csak annyit teszek hozzá, hogy ezt a szokást a zsidó és pogány vallásból vették át a keresztyének. A zsidóknál is szokás volt, hogy évenként a jeruzsálemi templomba bucsura járjanak.

Paulus.

Vegyes hírek.

Kossuth Ferencz betegsége, ismét rosszabbra fordult. Kossuth, aki néhány nap óta fönnjárt, megint kénytelen volt ágyba feküdni s orvosa tanácsára nem is kel föl néhány napig.

A protestánsok száma. A legújabb adatok szerint a protestáns vallású népesség az egyes országokban és földrészekben ekként oszlik meg: Az északamerikai Egyesült-Államokban van 66 millió protestáns, 79 millió lakos között. Angolországban 37 millió, 42 millió lakosból; Németországban 35 millió protestáns 56 millió lakosból; Svéd- és Norvégországokban 7 millió, Dániában 2½ millió; Oroszországban, főként Finnországban 6 millió, Magyarországon 3½ millió, Hollandiában 3 millió, Svájcban 2 millió, Franciaországban félmillió, az angol gyarmatokban 10 millió. Ausztriában ¼ millió, a missiói egyházakban 4 millió. Az egész földkerekségén van 180 millió protestáns. E számból lutheránus 56 millió, anglikán 29 millió, református mintegy 100 millió. Ezzel a létszámmal szemben van a földön 250

millió róm. katolikus és 100 millió gör. keleti vallású keresztyén.

Japánról újabban többször megemlékezett lapunk, mely hírekből mindenki meggyőződhetett, hogy a most elsimult háboruban szó sem volt pogányok és keresztyének harczáról. Az egyetemes missiói ujság adatai szerint igen jó keresztyének voltak a japán hadvezérek között is, így: Kuroki és Oku a presbiterianus missiókhoz tartoznak, kik gyülekezetükben is kiváló helyet foglalnak el. Togo admirális szintén tagja a presbiteri egyháznak és Uriu helyettes tengernagy a presbiterek között van s mindkettőjükéről azt beszélnek, hogy az egyház érdekében sokat tesznek. Oyama még nem keresztyén, de nagyon jóakarattal viselkedik a keresztyénség iránt s felesége a legbuzgóbb keresztyének egyike az országban.

Kitiltott egyetemi hallgató. Vágó Béla, budapesti egyetemi hallgatót egészen kitiltották az egyetemekről, mert hazájáról. Magyarországról valótlanságokat állított s társait is gyalázta. Vágó szoczialista.

Pápai áldás. Egy budapesti bankház magának pompás reklámot, hivatalos katolikus köröknek pedig izzadság csorgató fejtörést szerzett egy kis hirdetésével, melyben azt adja tudtul Ő szentsége híveinek, hogy az ő sorsjegyeit a pápa megáldotta, tehát azok közül nem minden második nyer, hanem kettő kap három nyereményt. E reklámra; a kath. sajtóiroda röktön táviratozott Rómába: kitudandó, vajjon a pápa tényleg megáldotta-e az illető bankház sorsjegyeit. Mert óvatosságnak kell lenni. Ha a Szent Atya csakugyan megáldotta a sorsjegyeket, akkor nem szabad egy szót sem szólni az ügy ellen, akkor azok a sorsjegyek tényleg nyerni fognak. A római Kuria a komolyan feltett kérdésre, komolyan válaszolt. Megmondotta, hogy nem lehet kipuhatólni: vajjon a pápa csakugyan megáldotta-e a sorsjegyeket! Külön audiencián ugyan nem fogadta a bankárt, de a közös audiencia alkalmával fogadhatta, s ilyenkor minden tárgy, amelyet a megáldottak markukban szorongatnak, szintén részesül az áldás üdvösségében. Ha tehát a bankár a sorsjegyek számát kezében tartotta, akkor meg vannak áldva s a jó isten se veheti le róluk az áldást. Mindamellett — így vélekedik a Kuria — az az áldás nem jogos, mert hiszen nem tételezhető fel, hogy Ő szentsége sorsjegyeket áldjon meg s ezáltal a nyereményeket egyetlen bankház részére tarolja le. Bárhogy áll az ügy: tény, hogy a bankháznak a pápai áldás áldást hozott, akár megtörtént, akár nem. Mert a reklámot, amelyet sikerült sorsjegyei körül csapni, még a pápa sem vonhatja vissza.

Vasuti szerencsétlenség. Gyulafehérvár és Alvincz között, a múlt héten vasuti szerencsétlenség történt. A szerencsétlenséget a mozdony első tengelyének eltörése okozta. A vonat a mozdony kisiklása következtében a négy méter magas töltésről lezuhant s az összes kocsik felborultak. A vonat személyzete harangjelzéssel kért segítséget. Orvosok és munkások Piskiről siettek a szerencsétlenség színhelyére. A sebesültek közül négyen meghaltak.